

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST IN PREVODI

Osnutek poskusnega učnega načrta za izbirni predmet

1 OPREDELITEV PREDMETA

Slovenska književnost in prevodi je neobvezen izbirni predmet v 4. letniku programske prilagoditve gimnazije evropski oddelki. Predmet ima 35 učnih ur, tj. 1 uro tedensko. Predmet je namenjen nadgrajevanju in poglobljanju književnega in splošnokulturnega znanja v gimnazijskem programu s posebnim poudarkom na medkulturnih in medjezikovnih vsebinah. Skladno s splošnimi izhodišči programa se dijaki usposablajo za življenje v demokratični, večkulturni in večjezični družbi, v kateri je razvita zmožnost predstavljanja lastnega jezika in književne ustvarjalnosti drugim narodom pogoj za enakovredno vključevanje v evropske kulturne tokove, hkrati pa prispeva k zavedanju lastnega jezika in idenitete. Predmet bosta poučevala dva učitelja – učitelj slovenščine in rojstni govorec jezika oz. domači učitelj tujega jezika, v katerega so oz. bodo prevedena izbrana literarna besedila.

Razporeditev izbirnih predmetov v evropskih oddelkih, mesto dodatnih modulov slovenščine v njem ter njuna povezanost z ostalimi izbirnimi predmeti in drugimi novostmi v evropskih oddelkih (mednarodno sodelovanje, projektno delo) je razvidna iz naslednje preglednice:

LETNIK / PREDMET	ANGLEŠČINA	NEM / FRA	MODUL	POVEZAVE
	število ur na teden			
1.	35	35	MODUL II. Slovenija v svetu	mednarodno sodelovanje
2. družbene vloge slovenščine	105	105		
	35	35		
3. evropske študije	35	70	MODUL III. Kultura in civilizacija	projektno delo
	70	35 - 70		
4. evropske študije slovenska književnost in prevodi	35	0 - 35		
	35 - 70	35 - 70		
	35 - 70	35 - 70		
	0 - 35	0 - 35		OPOMBA: število ur izbere dijak

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Dijaki pri izbirnem predmetu slovenska književnost in prevodi spoznavajo načela prevajanja literarne produkcije v tuje jezike. Ob hkratnem vzporednem branju slovenskih izvornikov in prevodov nadgrajujejo sposobnost literarnoestetskega branja in razvijajo medkulturno komunikacjsko sposobnost. Pri tem uzaveščajo pomen lastne kulture in materinščine in se usposablajo za uspešno predstavljanje slovenske literarne ustvarjalnosti drugim narodom, kar prispeva k bogatenju in osebnostnemu razvoju posameznika v večkulturni evropski družbi.

3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA (funkcionalni in izobraževalni cilji)

- Dijaki spoznavajo jezikovne, doživljajske in motivno-tematske značilnosti prevodov umetnostnih besedil v tuje jezike. Seznanijo se z zgodovino prevajanja literarne ustvarjalnosti na Slovenskem in z njenim pomenom.
- Dijaki berejo in interpretirajo slovenska literarna besedila in jih primerjajo s prevodi v tuje jezike. Z literarnokritično obravnavo izvornikov in prevodov spoznavajo metaforične, doživljajske, jezikovnoizrazne in zvočne posebnosti materinščine in možnosti za njihovo izražanje v tujih jezikih. S tem razvijajo svojo zavest o bogastvu maternega jezika in tematski raznolikosti slovenske besedne ustvarjalnosti.
- Dijaki se zavedajo pomena slovenske besedne ustvarjalnosti kot enakovredne sestavine evropske civilizacije in kulture in so jo zmožni ustrezno predstaviti tujcem v osebnih in uradnih stikih.
- Dijaki širijo svojo komunikativno sposobnost preko meja materinščine in razvijajo zmožnost navezovanja osebnih, družbenih in medkulturnih stikov z drugimi narodi.

4 VSEBINE

Predlagane vsebine za uresničevanje ciljev obsegajo obvezna in dodatna kanonska besedila in izbirne tematske sklope. Glede na načelo izbirnosti so v vsakem tematskem sklopu priporočena izbirna in dodatna besedila. Skladno z obsegom ur predmeta naj bi dijaki obravnavali prevode petih besedil iz obveznega kanonskega programa ter prevode petih književnih tekstov iz nabora dodatnih izbirnih kanonskih besedil ali besedil predlaganih izbirnih tematskih sklopov. V izbirnem delu programa se učitelj lahko odloči tudi za obravnavo petih besedil po lastnem izboru oz. izboru dijakov. Priporočamo, da se obravnavi vsakega besedila zaradi vzporednega branja izvornika in prevoda namenita najmanj dve uri pouka.

4.1 KANONSKA_BESEDILA

OBVEZNA BESEDILA Z ALTERNATIVAMI	DODATNA (IZBIRNA) BESEDILA
France Prešeren, Zdravljica ali France Prešeren, Pevcu	France Prešeren, Sonetje nesreče (7., 8., 15. sonet)
Ivan Tavčar, Visoška kronika (odlomek) ali Janko Kersnik, Jara gospoda (odlomek)	France Prešeren, Krst pri Savici (uvod) Ivan Tavčar, Cvetje v jeseni (odlomek)
Ivan Cankar, Martin Kačur (odlomek) ali Hlapec Jernej in njegova pravica (odlomek) ali Ivan Cankar, Peter Klepec	Josip Jurčič, Telečja pečenka Janko Kersnik, Kmetska smrt (odlomek)
Srečko Kosovel, Kons 5 ali Srečko Kosovel, Slutnja	Anton Aškerc, Mejnik Simon Jenko, Obrazi (1., V. pesem)
Tomaž Šalamun, Stvari ali Tomaž Šalamun, Gobice ali Tomaž Šalamun, Mrk	Dragotin Kette, Na trgu Josip Murn, Pesem o ajdi Oton Župančič, Z vlakom Ciril Kosmač, Tantadruj (odlomek) Prežihov Voranc, Samorastniki (odlomek) Ivan Pregelj, Matkova Tina (odlomek) Miško Kranjec, Režonja na svojem (odlomek) Ivan Minatti, Nekoga moraš imeti rad Gregor Strniša, Vrba Dane Zajc, Veliki črni bik Kajetan Kovič, Južni otok Janez Menart, Celuloidni pajac Vitomil Zupan, Menuet za kitaro (odlomek) Lojze Kovačič, Prišleki (odlomek) Dominik Smole, Antigona (odlomek) Drago Jančar, Veliki briljantni valček (odlomek)

4.2 IZBIRNI TEMATSKI SKLOPI

Za obravnavo predlagamo besedila iz naslednjih tematskih sklopov:

1. Slovenska izseljenska in zamejska književnost
2. Ženska literarna ustvarjalnost v 20. stoletju
3. Slovensko ljudsko slovstvo
4. Motiv Lepe Vide v slovenskem pesništvu, pripovedništvu in dramatki
5. Mladostnik v slovenski književnosti

Tematski izbor seveda s tem ni izčrpan, učitelj se lahko ob obveznih kanonskih besedilih odloči za obravnavo prevodov poljubnih besedil iz slovenske književne ustvarjalnosti po lastnem izboru ali izboru dijakov. Priporočljiva je tudi obravnava dijaških prevajalskih poskusov.

PREDLOGI PRIPOROČENIH IN DODATNIH BESEDIL ZA TRI PREDLAGANE IZBIRNE TEMATSKE SKLOPE:

4.2.1 SLOVENSKA ZAMEJSKA IN IZSELJENSKA KNJIŽEVNOST

PRIPOROČENA IZBIRNA BESEDILA	DODATNA IZBIRNA BESEDILA
Marko Kravos, Zamejska žalostna ali Gustav Januš, Ptice nosim v sebi	Gustav Januš, Če ne Jani Oswald, Puešle
Vinko Beličič, Sončni zahod ali Pavla Gruden, Raj na griču	Maja Haderlap, Dekla Miroslav Košuta, Trieste, triste
Florjan Lipuš, Zmote dijaka Tjaža (odlomek) ali Florjan Lipuš, Zgodbe o čuših (odlomek)	Milena Šoukal, Stopinje se spajajo z blatno zemljo Janko Messner, Job (odlomek)
Alojz Rebula, Senčni ples (odlomek) ali Boris Pahor, Mesto v zalivu (odlomek)	Boris Pahor, Nekropola (odlomek) Alojz Rebula, V Sibilinem vetru (odlomek)
Zorko Simčič, Človek na obeh straneh stene (odlomek)	Zorko Simčič, Prebujenje (odlomek)

4.2.2 ŽENSKA LITERARNA USTVARJALNOST V 20. STOLETJU

PRIPOROČENA IZBIRNA BESEDILA	DODATNA IZBIRNA BESEDILA
Zofka Kveder, Misterij žene (odlomek)	Zofka Kveder, Amerikanci (odlomek)
Lili Novy, Pred nevihto ali Saša Vegri, Nisem prekrila	Ljuba Prenner, Neznani storilec (odlomek) Mira Mihelič, Ure mojih dni (odlomek)
Svetlana Makarovič, Zeleni Jurij ali Svetlana Makarovič, Odštevanka	Berta Bojetu –Boeta: Ptičja hiša (odlomek)
Maja Vidmar, Ne bojim se ali Maja Haderlap, Moja pesem, kakor da ne bi bila od človeka	Maja Novak, Cimre (odlomek) Maja Novak, Zverjad (odlomek)
Berta Bojetu – Boeta, Filio ni doma (odlomek)	

4.2.3 SLOVENSKO LJUDSKO SLOVSTVO

PRIPOROČENA IZBIRNA BESEDILA	DODATNA IZBIRNA BESEDILA
<u>Ljudsko pesništvo:</u>	Mrtvec pride po ljubico
Lepa Vida	Graščakov vrtnar
Rošlin in Verjanko	Novoletna kolednica
Kresna	Peter Klepec
<u>Pripovedništvo:</u>	Rojenice in sojenice
Kralj Matjaž	
Vesoljni potop in Kurent	

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Ker je izbirni predmet *slovenska književnost in prevodi* namenjen poglobljanju in nadgrajevanju književnega znanja, pridobljenega pri pouku književnosti, je način obravnave literarnih besedil in njihovih prevodov usklajen z didaktičnimi priporočili pouka književnosti v gimnazijskem programu. To pomeni, da dijaki razvijajo sposobnost literarnega branja (in tudi pisanja) z razčlenjevanjem izvornikov in prevodov v dialoškem procesu ter tudi s tvorjenjem ustnih in pisnih besedil.

Pri pouku torej prevladujejo aktivne oblike in metode dela (razgovor, delo v skupinah in dvojicah), didaktični proces v razredu pa je treba še posebej skrbno načrtovati zaradi sočasne prisotnosti dveh učiteljev – učitelja slovenščine in rojstnega govorca jezika (ali učitelja tujega jezika), v katerem je prevod obravnavanega besedila.

Glede na predlagano število ur se splošni in operativni (funkcionalni in izobraževalni) cilji izbirnega predmeta, zapisani v 2. in 3. poglavju učnega načrta, uresničujejo ob predlaganih vsebinah. Te so razdeljene na sklop kanonskih besedil in predlagane priporočene izbirne tematske sklope. Pri spoznavanju teorije prevoda je izhodišče lahko prevod kateregakoli v programu navedenega literarnega besedila (ali več besedil), sicer pa priporočamo, da učitelji in dijaki iz kanonskega dela programa obravnavajo 5 obveznih kanonskih besedil, iz dodatnega dela kanonskega programa ali predlaganih tematskih sklopov oz. po lastni izbiri pa še 5 besedil (pri pripovednih in dramskih delih spoznavajo samo prevode odlomkov). Kombinacija izbora je prepuščena učitelju in dijakom glede na interese in zmožnosti.

Izbirni predmet se zaradi razvijanja občutljivosti za besedno bogastvo slovenščine in njeno tvorno podobo povezuje tudi z jezikovnim poukom. Predlagamo, da bi pouk potekal vsak drugi teden po dve uri.

5 OBVEZNI NAČINI PREVERJANJA IN OCENJEVANJA

Preverjanje znanja poteka vsako učno uro, ocenjevanje pa praviloma enkrat v šolskem letu s pisnim izdelkom dijaka. Kratka seminarska naloga naj vsebuje primerjavo izvornika in prevoda celote (pesmi) ali odlomka (proza in drame) slovenskega literarnega besedila s poudarkom na doživljanju, razumevanju in vrednotenju sporočilnih in jezikovnoizraznih značilnosti.

6 ZNANJA, KI JIH MORAJO IMETI IZVAJALCI

Predmet slovenska književnost in prevodi lahko poučuje, kdor je končal program za pridobitev univerzitetne izobrazbe (bodisi enopredmetne bodisi dvopredmetne smeri) in je pridobil katerega izmed strokovnih naslovov:

- profesor slovenščine (in)
- diplomirani slovenist (Uradni list RS, št. 42 - 21. 7. 1995).